

Evaluering jf. friskoleloven § 1b stk. 3

For perioden 2024 – 2026 har vi som fokusområde valgt elevrådets arbejde.

Ud over stå-mål-med-kravet skal en fri skole ifølge friskoleloven opfylde kravet om frihed og folkestyre og demokratisk dannelse. En fri skole har således som sit formål at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre samt styrke elevernes demokratiske dannelse jf. friskolelovens § 1 stk.2. Frihed og folkestyre-kravet blev indført i friskoleloven i 2002 for at sikre, at eleverne i de frie grundskoler blev rustet lige så godt til at begå sig i det danske samfund som elever i folkeskolen. I 2017 indførtes også begrebet demokratisk dannelse for yderligere at understrege skolernes opgave i forhold til at danne deres elever til engagerede borgere med lyst og evne til at tage aktivt del i det danske retssamfund.

Loven betyder, at de frie grundskoler – som en del af deres virke - er forpligtet til at undervise eleverne i rammerne for det danske folkestyre samt give eleverne demokratisk forståelse. Gennem demokratisk dannelse skal eleverne gennem undervisning og andre aktiviteter opnå forståelse for de demokratiske muligheder - i skolen såvel som i samfundet - og ad den vej få lyst til at bidrage til udvikling og forandring både lokalt og nationalt. En del af skolernes faglighed er således at danne og uddanne eleverne til at blive gode demokratiske samfundsborgere.

I modsætning til i folkeskolen kan en fri skole i sit værdigrundlag/sin formålsparagraf godt bygge på specifikke livsanskuelser eller politiske ideologier og på den måde forsøge at påvirke eleverne holdningsmæssigt. Loven understreger dog, at dette ikke må ske på bekostning af udviklingen af elevernes demokratiske dannelse.

For at hjælpe skolerne i deres fortolkning af lovgrundlaget har UVM udgivet et [idekatalog](#) med inspiration til skolerelaterede aktiviteter, som understøtter lovens hensigt. Arbejdet med elevrådsarbejdet er en af disse.

Der har altid været tradition for, at skolen har haft et aktivt elevråd. Ved gennemgang af vores årsskrifter har vi fundet, at det første elevråd blev etableret på skolen i slutningen af skoleåret 1964 - altså for 60 år siden.

Efter sommerferien i 1964 blev elevrådet således etableret med en klasserepræsentant fra alle klasser på skolen. Fra denne kreds blev en bestyrelse på 7 medlemmer valgt, og 2 lærere blev valgt som såkaldte "rådgivere" for bestyrelsen.

Helt fra start var det vigtigt, at elevrådets centrale opgaver fokuserede på: "arrangementer, der giver eleverne lejlighed til at se hinanden – også uden for skoletiden. Disse arrangementer består i underholdning, foredrag, filmaftener mm."... "En anden og vigtigere opgave for elevrådet ligger i at være bindeled mellem elever og lærere. F.eks. skulle en elev, der finder, at en ændring af en eller anden ting er tiltrængt, kunne komme til rådet med evt. forslag. Elevrådet vil så forelægge sagen for lærerne." (Årsskriftet fra Randers Realskole 1964)

Det siger sig selv, at det på mange måder har været meget nyskabende med denne nye form for dialog mellem elever og lærere tiden taget i betragtning. Tiltaget skal også ses i den sammenhæng, at skolen få år forinden fysisk flyttede fra flere matrikler til kun én på Fabers Allé, hvor man derefter udelukkende var en realskole med elever i overbygningen.

Med dette skifte har det været oplagt og muligt at initiere et demokratisk organ, hvor eleverne har kunne søge indflydelse på deres skoledag.

Siden har der naturligvis været justeret på vores organisering og elevernes muligheder for at søge indflydelse mange gange og alle gange med det resultat, at der er kommet et yderligere fokus på elevindflydelse og gode og givende aktiviteter for eleverne.

Efter skolen fik børnehaveklasser i 1994/95, skulle eleverne fra de små klasser naturligvis også være en del af elevrådet, og med et stigende antal klasser i kraft af skolens gradvise udvidelse, har vi fået et meget stort antal klasserepræsentanter, som vi også synes skulle have taletid og mulighed for at ytre sig.

Af samme grund havde vi i mange år en organisering, hvor alle klasserepræsentanter var samlet til drøftelser af generel karakter for hele skolen og så samtidig flere stående udvalg, hvor bestemte typer af aktiviteter og beslutninger, der tog hensyn til klassetrin og naturlige ansvarsområder, kunne foretages. Til at facilitere dette store fora var der tilknyttet to voksne, som både hjalp eleverne med at styre selve mødernes gennemførelse og samtidig vejledte forretningsudvalget/elevrådet i, hvordan gode tiltag og forslag til nye aktiviteter kunne føres igennem efterfølgende med dialog med ledelsen med flere.

En samlet god og lærerig proces for eleverne samt for skolen.

I slutningen af skoleåret 2022 – 2023 besluttede vi på Randers Realskole, at elevrådsarbejdet, som det for daværende blev praktiseret, skulle til gennemsyn. Skolen var vokset igen og den struktur, der hidtil havde været omkring elevrådet, trængte til fornyelse. Vi ønskede, at alle klasser – fra de helt små til de ældste – var repræsenteret i skolens elevråd, men var samtidig bevidste om, at demokratisk dannelse ser forskellig ud i børnehøjde og blandt unge.

Et af de første tiltag i forbindelse med det nye elevråd var derfor en opdeling af rådet i tre dele, hvor 0.-6.klasse (20 klasser) udgør det ene råd og 7. – 9. klasse (27 klasser) udgør det andet råd og 10. klasse (5. klasser) udgør det 3. råd.

Overordnet set kan man i dag sige, at alt, hvad der har med skolens sociale og fysiske miljø at gøre, er et anliggende for elevrådet. Elevrådet har som en af sine mest grundlæggende opgaver at være med til at styrke det sociale fællesskab på skolen. Dette sker både via aktiviteter i skolens forskellige afdelinger og ved arrangementer, hvor alle skolens elever deltager. Elevrådet kan endvidere komme med ideer til forbedringer/justeringer af de fysiske rammer eller være nysgerrige i forhold til rammer og retningslinjer, og hvordan disse formidles bedst til elever i alle skolens afdelinger. På den måde er elevrådet elevernes talerør ind i skolen. Elevrådet er også med til at facilitere dialogen mellem skole og elever – dette blandt andet når nye tiltag, fx i forhold til bæredygtighed, skal implementeres.

Den nye formålsbeskrivelse for arbejdet i elevrådet. Ser således ud:

Målet med elevrådet på Randers Realskole er, at elevrådsrepræsentanterne:

- føler sig hørt og involveret i dagligdagen på Randers Realskole.
- får en fornemmelse af, hvad det vil sige at arrangere og eksekvere sociale arrangementer på Randers Realskole.
- har et forum, hvor de kan diskutere dagligdagen på Randers Realskole.
- oplever demokratisk dannelse.
- ved, hvad det vil sige at skabe og forpligte sig ind i et fællesskab.

Valg af elevrådsrepræsentanter:

I indskoling og mellemtrin vælges der én repræsentant og én suppleant i alle klasser, og der skal være valg på alle klassetrin hvert år.

I udskolingen vælges der én elevrådsrepræsentant og én suppleant i hver 7. og 8. klasse, hvilket betyder, at de elever, der bliver valgt ind i 8. klasse, skal sidde i to år. Dette skaber mere kontinuitet i elevrådets arbejde, ligesom der kontinuerligt vil være et mix af "gamle" repræsentanter og "nye" repræsentanter, som stadig er i "oplæring". Der kan være enkelte tilfælde, hvor det bliver nødvendigt at vælge en ny repræsentant i 9. klasse.

En elevrådsrepræsentant skal:

- have lyst til at bidrage aktivt til at skabe en bedre hverdag for alle elever.
- turde gå forrest i planlægning af mindre og større arrangementer sammen med andre elevrådsrepræsentanter.
- have lyst til at have ansvar for samt at præsentere elevrådets arbejde for sin egen klasse.

Styregruppen – udskoling/stjernegruppen – indskoling/mellemtrin:

Når alle elevrådsrepræsentanter er valgt, nedsætter elevrådet i samarbejde med lærerne tilknyttet elevrådet en styregruppe/stjernegruppe. Styregruppen/stjernegruppen får ansvaret for afholdelse af møder, indkaldelse til møder samt skrivning af referater fra møderne. Der bliver oprettet en elevrådsgruppe på Teams, hvori kommunikationen mellem møderne foregår. Det er også styregruppens/stjernegruppens overordnede ansvar at holde styr på diverse arrangementer, der sættes i søen. Dette sker dog altid i samarbejde med de tilknyttede lærere som sparringspartnere.

Bundne opgaver for elevrådet i udskolingen:

- Der skal nedsættes et udvalg i elevrådet, der har indflydelse på sidste skoledag. Udvalget kommer hovedsageligt til at bestå af elever fra 9. klasse, men enkelte elever fra 8. klasse er også velkomne.
- Der nedsættes et udvalg, som kommer med gode ideer til, hvordan skolefesten for 7., 8. og 9. klasserne kan afvikles. De inddrages i planlægningsfasen sammen med lærerne.

Derudover arbejder elevrådet med at igangsætte større og mindre arrangementer til gavn og glæde i skolehverdagen. Fra marts 2022 – januar 2024 har følgende arrangementer og tiltag fyldt på elevrådsmøderne:

Sociale arrangementer:

- Fælles påskejagt for 7.-9. klasse – fra marts 2023.
- Rundboldturnering for 7.-8. klasse - juni 2022- 24.
- Stort fodboldarrangement for hele skolen i november 2022. Fælles aktiviteter og storskærm.
- Kakaoindsamling i december 2023 (pengene for indsamlingen gik til "Giv julen mening")
- Planlægning af Sidste Skoledag - 9. klasse.

Andre tiltag:

- Diskussionsgruppe med fokus på snak med ledelsen om regler og retningslinjer.
- Indførelse af mulighed for at købe varm mad i boden to gange om ugen.
- Udvalg, der kan medvirke til planlægning af skolefesterne for 7.-9. klasse.
- Ændring af længde på klippedag samt pyntekonkurrence.
- Julemusik i frikvartererne i december måned.
- Fokus på problematikken omkring bæredygtig affaldssortering.
- Fokus på frikvarterssikkerhed - indkøb af plastikbolde til alle klasser.
- Samarbejde med ledelse og kommune angående "Skrænten som skolegård".

Sidstnævnte initiativ, "Skrænten som skolegård" er foldet ud nedenfor som et eks. på vores arbejde:

I foråret 2023 fremlagde elevrådet et ønske til skolens ledelse vedr. "mere plads til fysiske aktiviteter". – Helt specifikt pegede de yngste i elevrådet på, at området bag skolen kunne udnyttes langt mere og bedre. Elevrådet blev straks taget med ind i tankerne om, hvordan man via de rette kanaler i det kommunale system kunne få skabt en god dialog for ad denne vej at prøve at få indflydelse på, hvordan et sådant fælles projekt kunne etableres.

Elevrådet lavede skitser til, hvordan de så området kunne udvikle sig til et lege- og motionsområde for elever i primært 7 – 12-årsalderen. Samtidig var elevrådet meget optaget af og bevidste om, at hele lokalområdet også skulle have adgang til faciliteterne efter skoletid.

Efter en henvendelse med de foreløbige planer til kommunens fritid/kulturforvaltning i starten af september 2023, blev elevrådet sammen med lærer Rasmus Duus og Christian Møller inviteret til et afklaringsmøde på Laksetorvet den 20. september 2023, hvor eleverne selv kunne fremlægge deres tanker og ideer i forhold til arealet bag skolen.

Kommunen var repræsenteret ved kultur- og fritidschef Klaus Engstrup og Nikolai Kaad fra samme afdeling. Et af de vigtige punkter på dagsordenen var at se på, hvorvidt et projekt bag skolen kunne etableres inden for rammerne af kommuneplanen. Det var heldigvis tilfældet.

Det var således en indledende god start og et godt eksempel på den demokratiske dannelse, vi ønsker, at elevrådets repræsentanter også tilegner sig.

I slutningen af 2023 havde elevrådet igen punktet vedr. området bag skolen med på deres dagsorden, og her kom der flere gode og alternative input til, hvordan området kunne se ud.

Efter et møde med skolens ledelse besluttede elevrådet, at næste step var at invitere Klaus Engstrup til en opfølgende dialog på skolen, hvor det samtidig var muligt at gå en tur og se på det konkrete område.

Klaus Engstrup havde inviteret Michael Sand fra kommunens planafdeling med til mødet, der blev afholdt den 8. november 2023.

Det blev en rigtig god og konstruktiv dialog, hvor kommunens folk fastholdt, at de gerne ville være med i et samarbejde med elevrådet og skolen omkring et projekt bag skolen, der både kunne gavne skolens elever, men også hele lokalområdet. Michael Sand nævnte, at der på trods af en positiv lokalplan for området sikkert skulle være en nabohøring som en del af den fortsatte proces.

Der blev således igangsat en dialog om, hvordan kommunen kunne støtte projektet og her blev det nævnt, at de måske kunne være behjælpelige med at grave/jævne jorden de steder, hvor vi påtænker at lave de forskellige "baner" eller aktiviteter med lege- og bevægelsesudstyr. Desuden ville kommunen være ekstra opmærksomme på de stisystemer, der nødvendigvis skal være mellem "banerne", og at dette kunne være noget, de etablerede.

Hen over vinteren har der ikke været afholdt møder om projektet, men i løbet af foråret 2024 har vi forsøgt at få en fornyet dialog med kommunen om sagen. Sidst i april vendte kommunen ved Klaus Engstrup retur med en lidt blandet melding. "Kommunen er stadig positiv og vil gerne indgå i et samarbejde om at skabe et bevægelsesområde bag skolen, men kommunen vil ikke støtte projektet med økonomi eller arbejdskraft".

Vi har aftalt med kommunens folk, at vi får lavet en overordnet beskrivelse af det muligt projekt, hvor vi samtidig forsøger at få 1-2 leverandører af bevægelses-motionsområder til at udarbejde et par skitser, så det rent visuelt fremgår, i hvilken retning elevrådet/skolen tænker.

Helt generelt har elevrådet/skolen haft en rigtig god og konstruktiv dialog med kommunen, hvilket har været positivt for elevernes forståelse for en demokratisk dannende proces, hvor man skal have en større

tålmodighed og indsigt i, at bynære tiltag af denne karakter desværre tager længere tid, end forhold der drøftes internt på skolen.

...

Elevrådet mødes med skolens bestyrelse hvert år i maj. Her informerer de bestyrelsen om deres arbejde og har mulighed for at sparre med skolens bestyrelse om deres nuværende opgaver og fremtidige fokusområder.

Elevrådet har desuden mulighed for at holde møder med ledelsen efter hvert elevrådsmøde, samt naturligvis når der i øvrigt er behov. Her diskuteres såvel konkrete drøftelser og forslag fra møderne som regler og retningslinjer – herunder også værdimæssige spørgsmål. I denne periode har elevrådet og ledelsen fx sammen været i dialog om, hvad det indebærer, at skolen hviler på et kristent grundlag samt haft en god og givende fælles drøftelse af skolens holdning til påklædning.

Denne drøftelse har ikke primært handlet om denne konkrete politik, men mere hvordan den nuanceres og formidles, så den forstås og opleves på samme måde af alle voksne og unge på skolen.

Elevrådet på 10. årgang består af to repræsentanter fra hver af de 5 klasser, og rådet kalder vi for "fælles-skaberne". Deres hovedformål er at skabe fællesskab i og på tværs af klasserne. En af vores lærere på årgangen og vores afdelingsleder mødes minimum hver tredje uge med "fælles-skaberne", hvor vi altid taler om den aktuelle status i klasserne, på årgangen og evaluerer aktuelle forløb i henholdsvis modul-fag og Life Skills.

Foruden ovenstående er der flere dage og arrangementer i løbet af skoleåret, hvor "fælles-skaberne" er primus motor og står for planlægning og eksekvering af skoledagen.

Vi har to fredage (sidste fredag inden jul samt den sidste fredag i foråret), som vi kalder for "elevernes dag". Her er "fælles-skaberne" igen hovedaktører og beslutter, hvad der skal ske på de respektive dage. De laver således alt lige fra program, evt. indkøb/bestilling samt er styrende på selve dagen.

"Fælles-skaberne" arrangerer ligeledes et socialt aftenarrangement for hele årgangen i januar. I indeværende skoleår blev det til en gallafest i vores egen hal på hovedskolen. Her blev der danset folkedans, spist og lavet forskellige aktiviteter på tværs af klasserne.

"Fælles-skaberne" er et bærende element på vores 10. årgang. De er et talerør for elevgruppen og har desuden den funktion, at vi som skole har en "finger på pulsen" i forhold til, om elevgruppen trives, og om vi rammerne dem med vores aktuelle koncept.

Randers Realskole er i 2023 blevet medlem af Danske Skoleelever, ligesom vi år – som tidligere - har afholdt skolevalg for elever i 8. – 10. klasse på samme vis som ca. 80.000 andre skoleelever i udskoling.

I forhold til elevernes undervisningsmiljø ligger denne opgave ved styregruppen i elevrådet. Her har vi senest i 2022 sammen med denne gruppe gennemgået skolens fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø. De generelle betragtninger på dette område samt handleplanerne, som er udarbejdet efter rundring og samtale kan findes på skolens hjemmeside (jf. [link](#)).

Vores gentænkning af elevrådsarbejdet har medført en langt mere struktureret og kontinuerlig dialog mellem elevråd (og dermed elever) og skolens ledelse. De fastlagte møder gør det nemt og tilgængeligt at udveksle synspunkter og dermed at sikre elevinddragelse og elevindflydelse på skolens hverdag. Denne fastlagte dialog gør det muligt for elever at fremføre deres synspunkter, spørgsmål eller undren over for ledelsen, som dermed har mulighed for at svare/forklare sig – og i sidste ende for at ændre på procedurer,

tiltag eller arbejdsgange, som ikke virker efter hensigten. På samme måde har ledelsen mulighed for sammen med elevrådet at lave indsatser – her kan fx nævnes vores dialog med alle overbygningselever om bæredygtig affaldssortering, hvor elevrådsrepræsentanterne og ledelsen sammen har været i dialog med klasserne om, hvorfor og hvordan affaldssorteringen på RR skal udmøntes. Her er det vores erfaring, at vi gennem dialogen fra ung-til-ung når ud til en bredere elevskare og dermed lettere opnår adgang til elevernes demokratiske dannelse.

På vores hjemmeside har vi en dedikeret elevråds-side "Demokratisk dannelse og elevråd" ([link](#)). Her er der bl.a. videoer med eleverne fra elevrådet, og vi kan konstatere, at repræsentanterne motiveres af, at dialogen på skolen er konstruktiv, og at det er de gode argumenter og intentioner som tæller, når noget skal forandres. Med andre ord, at det reelt er muligt som elev at få indflydelse på flere forhold i skolelivet.

Vi er således glade for, at vores gentænkning af elevrådsarbejdet i højere grad har givet eleverne en fornemmelse af at have indflydelse på deres eget undervisningsmiljø. Det styrker elevernes trivsel at føle sig som del af et fællesskab, at få tro på demokrati og de demokratiske processer, og det er i sidste ende med til at skabe gode samfundsborgere, som formår at tage del i det fællesskab, vi udgør på skolen og forhåbentlig på samme måde for fællesskaber, de møder i fremtiden.

Fremadrettet vil der fortsat være fokus på intensivning af elevernes indflydelse og fokus på livet på skolen og på oplevelsen af deres generelle studiemiljø og dermed den demokratiske dannelsesproces for eleverne på skolen.

Vi står i næste skoleår over for en præsentation af en ny strategi med titlen "Mod til nye generationer", og denne strategi kræver deltagelse af alle på skolen, såvel elever som ansatte.

Blandt andet omhandler denne strategi bevidst undervisning/læring og konkrete elevarbejder med bæredygtighed og ESG som omdrejningspunkter, hvor vi gerne vil sikre, at fremtidens unge får en faglig og personlig bevidsthed om bæredygtighed og samfundsansvar generelt, der gør det muligt, at netop de kan blive forandringsambassadører/-agenter i en verden, hvor der bliver meget stort behov herfor.

Vores konkrete ideer til gennemførelse af dette arbejde skal naturligvis planlægges med vores dygtige lærere og pædagoger, og ligeledes skal det efterfølgende drøftes grundigt med vores elever og elevråd, så vi sikrer, at vi får en fælles forståelse for vigtigheden af dette emne samt får skabt et fælles sprog for, hvad det indebærer af forandringer i forhold til, hvordan undervisningen/læringen bedst tilrettelægges og gennemføres.

Af andre store områder, hvor vi tænker, at elevrådet vil blive centralt som dialogpartner de næste år, er digitalisering, herunder AI i undervisningen, teknologiforståelse og digital dannelse med stort fokus på kildekritik som en faglig disciplin.

Så ja, - vi er rigtig godt på vej, og samtidig er det helt afgørende for os, at vi hele tiden bruger den tid, det kræver for, at forandringerne opleves som givende og overskuelige og samlet giver et bedre udgangspunkt for samværet og elevernes undervisningsmiljø i hverdagen på skolen.

Afdelingsleder Birthe Diederich og skoleleder Hans Myhrmann
Maj 2024